

VZÁJEMNÉ STYKY AČR A BUNDESWEHRU VE ŠKOLSTVÍ

SROVNÁNÍ SYSTÉMU PŘÍPRAVY DŮSTOJNÍKA AČR A BUNDESWEHRU

V Armádě České republiky (AČR) reálně existuje pouze jedna kategorie důstojníka, a to kádrový důstojník, u něhož se předpokládá, že si zvolil povolání důstojníka za celoživotní. Tomu odpovídá v podstatě jednotný model systému přípravy. Tento stav přetrvává psychologicky i prakticky, třebaže povinnost důstojníka setrvat v armádě po skončení přípravy byla omezena na 10 let.

V Bundeswehru (BW) se setkáváme jak s důstojníky, u nichž se předpokládá celoživotní služba, tak s důstojníky s délkou závazku 3 až 4, resp. 5 až 15 let. Pro každou z těchto kategorií existuje pak jiný model přípravy - pro první zmíněnou je to tzv. služba se studiem, pro ostatní tzv. služba bez studia.

Omezím se na porovnání systému přípravy pouze kádrových důstojníků. Lze konstatovat, že v obou armádách je společné to, že kádrovému důstojníkovi je poskytováno vysokoškolské vzdělání v podstatě univerzitního typu (technická, resp. humanitní univerzita), avšak cesty dosažení tohoto stavu jsou podstatně rozdílné.

Odlišnost je již v procesu **zjišťování předpokladů pro službu v armádě**. Uchazeči o povolání důstojníka BW jsou náročně testováni v přijímacím středisku v Kolíni nad Rýnem, a to s důrazem na komplexní poznání jejich individuálních volně-psychologických předpokladů a na jejich chování ve skupině. Samozřejmým je test fyzické zdatnosti. V AČR jde v podstatě o ověření znalostí uchazeče ze

střední školy. Toto ověření je doplněno psychotestem, ale jeho výsledky nejsou konfrontovány s výsledky jiných forem přezkoušení volně-psychologických předpokladů. Rovněž přezkoušení tělesné zdatnosti nemá srovnatelný význam a motivační vliv na uchazeče.

Pro důstojnického čekatela BW začíná příprava základním výcvikem, následuje praporčický kurs a služba ve funkci velitele družstva. Toto období trvá celkově až 20 měsíců. Takovouto etapu budoucí důstojník AČR neabsolvuje. Krátkodobý několikátýdenní vstupní výcvik nemůže tuto část přípravy nahradit a hlavně nedá budoucímu důstojníkovi na počátku kariéry jasnou představu o službě u vojsk.

Vlastní důstojnický výcvik má v BW dvě fáze. První je důstojnická škola o délce 5 měsíců (Mnichov, resp. Hannover) a následuje druhá část, kurs pro velitele čety (baterie) příslušného druhu zbraní, který trvá 3 měsíce a realizuje se ve škole druhu zbraní. V AČR trvá vlastní příprava důstojníka podle zaměření (velitel, technik) včetně vyškolení podle druhu zbraně až 5 let a uskutečňuje se na vojenské vysoké škole.

Vysokoškolská příprava důstojnického čekatela BW začíná po 11 měsících služby ve funkci velitele čety (celkově po cca až 39 měsících služby v BW). Uskutečňuje se na univerzitě BW (Mnichov, Hamburk) v civilním oboru univerzitního studia podle výběru důstojníka, trvá maximálně 4 roky. Během studia je důstojnický čekatel přijat za kádrového důstojníka. Po této přípravě, završené získáním civilního univerzitního diplomu, následuje 3týdenní nástupní kurs ve škole druhu zbraně, který důstojníka připraví na službu v nové funkci. Vysokoškolská příprava důstojníka AČR, jak jsem uvedl, je integrována s vojenským výcvikem a odborně-vojenskou přípravou a celé studium je poměrně dlouhé. Před nástupem do funkce není pro ni budoucí důstojník zvláště připravován. I když má důstojník AČR fakticky rovněž civilní univerzitní diplom, jeho vysokoškolské studium nebylo zdaleka tak civilní a zvláště ne tak soustředěné jako u důstojníka BW. Existuje i další odlišnost, která není vždy tak ostře vnímána. Univerzity BW jsou podstatně srovnatelnější s civilními školami, poskytujícími stejné diplomy než naše vojenské vysoké školy. Tato úroveň univerzit BW je pečlivě strážena jejich vedením a profesorským sborem a výsledkem je to, že sféra průmyslu a obchodu má velký zájem o jejich absolventy a vytváří tak armádě konkurenční prostředí. To je v našich podmínkách nepředstavitelné.

Příprava štábních důstojníků BW integruje dva přístupy k budoucímu štábnímu důstojníkovi, a to princip povinného absolvování univerzálního nižšího štábního kursu a výběrovost při rozhodování o možnosti a úrovni vyššího štábního vzdělávání. Příprava se uskutečňuje na Velitelské akademii BW v Hamburku. Systém je úzce koordinován s personální politikou a je maximálně objektivizován. Tvoří ho:

- Základní štábní kurs, který absolvují všichni důstojníci po 12 letech služby v BW. Jde o typ majorského kursu.
- Kurs pro důstojníky GS, do něhož má přístup cca 15 % důstojníků podle výsledků v základním štábním kursu a posledních tří hodnocení. Trvá 2 roky.
- Kurs štábní služby, který je určen pro zbývajících 85 % důstojníků a trvá 8 týdnů.

Poslední dva kursy nastupují důstojníci po dalších 14 letech služby. Doplňují je semináře dalšího vzdělávání důstojníků. Před nástupem do kursu GŠ absolvují důstojníci 3měsíční jazykovou přípravu v jazykovém armádním institutu v Hürthu, zaměřenou na angličtinu.

V AČR máme v současné době pro výchovu štábních důstojníků třístupňový systém akademických kursů. První dva stupně jsou podstatně více specializovány podle zaměření frekventantů (druh zbraně či služby) a absolvování prvního stupně nemá vyhraněný charakter majorského kursu. V kursu se nestanovuje pořadí a výsledky tedy nemohou ovlivňovat přístup do vyšších kursů. Obecně se tedy dá říci, že výběr pro 2. a 3. akademický kurs je určován především subjektivními prvky hodnocení. Poslední akademický kurs má i u nás charakter kursu GŠ. Společné oběma zemím je to, že štábní příprava je soustředěna do jedné školy, Velitelské akademie BW v Hamburku, Vojenské akademie v Brně.

■ Závěr:

1. Příprava důstojníka BW má všechny rysy evropského standardu, její zvláštností je realizace akademického vzdělávání v univerzitách BW. Poskytnutí plného civilního akademického vzdělání lze považovat za významný demokratický prvek - ponechává důstojníkovi možnost kdykoli se rozhodnout pro přechod k civilnímu povolání. Toho mnoho důstojníků využívá, a tak vzniká přirozený úbytek během služby, zmenšující nenásilně počet vyšších důstojníků.

2. V AČR přetrvává ve výchově důstojníka představa celoživotního povolání. Akademické vzdělání získané v armádě nemá takovou image ve sféře průmyslu a obchodu, aby podporovalo zájem o zaměstnávání důstojníků mimo armádu. Výběrovost pro vyšší štábní přípravu není dostatečně objektivizována. Ve výsledném efektu to podporuje přetrvávání "obrácené pyramidy" věkové struktury důstojnického sboru.

3. Systém vzdělávání v obou armádách má řadu shodných rysů a školy pro přípravu důstojníků v obou zemích proto mohou snadno nalézt své partnery. V AČR ovšem neexistují školy druhu zbraní. O nich v souvislosti s BW nebyla konkrétní zmínka, protože o jejich existenci je známo velmi málo a partnerské styky s nimi nemohly být navázány i z důvodu neexistence plně partnerské školy v AČR.

DOSAVADNÍ VÝSLEDKY SPOLUPRÁCE

Dosavadní výsledky spolupráce lze sledovat v oblasti:

- základní důstojnické přípravy,
- štábní přípravy,
- univerzitní přípravy,
- společenskovoední přípravy,
- jazykové přípravy.

Z dalších oblastí (příprava praporčíků, poddůstojníků, event. specialistů v základní službě, studium našich důstojníků na německých vojenských školách) nemám dostatek poznatků, třebaže je známo, že oblastí byly našimi delegacemi studovány, resp. kontakty jsou uskutečňovány.

Pro oblast základní důstojnické přípravy jsou partnerskými školami VVŠ PV ve Vyškově důstojnické školy BW v Hannoveru a Mnichově. Až dosud se uskutečnily a v roce 1993 se ještě plánují tyto vzájemné návštěvy a pobyty:

- duben 1992: návštěva delegace VVŠ PV v důstojnické škole pozemního vojska BW v Hannoveru,

- říjen 1992: návštěva vojenské delegace z Hannoveru ve VVŠ PV,

- duben 1993: návštěva učitelů a studentů VVŠ PV u učební skupiny "C" školy pozemního vojska v Mnichově,

- červen 1993: přednáška lektora (velitele učební skupiny "C") pplk. von Groneho ve VVŠ PV Vyškov,

- červenec 1993: návštěva důstojníků a kadetů učební skupiny "C" z Mnichova ve VVŠ PV Vyškov,

- září 1993: přednáška lektora (rektor VVŠ PV Vyškov) v Mnichově.

Jak je zřejmé, vzájemné styky jsou zaměřeny na:

- oficiální i neoficiální výměny delegací na úrovni velení škol,

- výměnu lektorů a přednáškovou činnost na partnerské škole, zejména v oblasti chemické přípravy,

- přikročilo se i k vzájemným poznávacím cestám kadetů (studentů).

Vzájemné kontakty stále více směřují ke zcela konkrétním a úzce odborným recipročním výměnám učitelů, vybraných studentů a důstojníků různých specializací. Tento trend je považován za perspektivní a z české strany je snaha ho rozšířit i na bojové útvary a jiné instituce, zejména školy druhů zbraní, kde se školí příbuzné či stejné specializace jako na VVŠ PV Vyškov.

Za hlavní překážku rozvoje styků lze považovat na straně VVŠ PV Vyškov menší jazykovou připravenost a dále i nedostatečné informace o možných partnerech. Ty jsou získávány jen s obtížemi a nepřesně z diskusí na navštěvovaných školách.

■ **Díčí závěry:**

1. Je nezbytné pokračovat v intenzivní výměně s důstojnickými školami BW, přejít do pracovní polohy, kde jsou hlavním způsobem výměny učitelů a studentů.

2. Z hlediska VVŠ PV je žádoucí rozvinout spolupráci i se školami druhů zbraní pozemního vojska. Zde chybí informovanost o struktuře těchto škol v BW a nabídka německé strany.

3. S pokračující integrací vojenských středních škol do VVŠ PV a VA v Brně je žádoucí zabývat se otázkou styků s praporčickými školami pro specialisty BW.

4. Vhodnou oblastí je studium zkušeností škol BW jež využívají simulátorů při výcviku specialistů.

5. Postupně poroste i zájem o výměnu učebních pomůcek a fondů pro základní přípravu důstojníků.

Pro přípravu štábních důstojníků je partnerem Vojenské akademie v Brně Veleltská akademie BW v Hamburku. Přesto však lze konstatovat, že existuje v SRN ještě Spolkový institut obrany v Koblenzi, s nímž by bylo prospěšné navázat styky pro potřeby nejvyšších stupňů vzdělávání, včetně vzdělávání civilních osob (manažerů, členů vedení politických stran, vládních úředníků, poslanců apod.) v obranné problematice. Až dosud se uskutečnily tyto návštěvy:

a) ze strany příslušníků BW:

- říjen 1990: návštěva generálního inspektora BW admirála Dietera Wellershoffa, přednesení přednášky Ozbrojené síly v demokratické společnosti (znamenal zahájení vzájemných kontaktů),
- září 1991: návštěva 3členné delegace Velitelské akademie BW na VA v Brně k projednání jazykové přípravy budoucích studentů BW na VA v Brně,
- listopad 1991: návštěva delegace Velitelské akademie BW na VA v Brně vedená zástupcem velitele, admirálem Reschkem k výměně zkušeností z organizace vzdělávání a k navázání spolupráce,
- prosinec 1991: účast zástupce Velitelské akademie BW na setkání rektorů vojenských akademií u příležitosti konference Vojenské školství současnosti a zítřka,
- květen 1992: pracovní návštěva celkem 4 docentů Velitelské akademie BW ve VA v Brně, spojená s přednáškami pro studenty a učitele s diskusemi na katedrách,
- únor 1993: účast docenta Velitelské akademie BW na konferenci Češi a Slováci ve střední Evropě ve 20. století, pořádané VA v Brně a Masarykovou univerzitou v Brně,
- květen 1993: studijní pobyt studentů a učitelů z Velitelské akademie BW na VA v Brně (14 osob, 1 týden);

b) ze strany příslušníků VA v Brně:

- listopad 1990: návštěva velitele VA s delegací na Velitelské akademii BW k výměně zkušeností a navázání styků,
- říjen 1992: návštěva docenta VA k přednesení přednášky na Velitelské akademii BW,
- listopad 1992: účast dvou učitelů VA na 3týdenním kursu didaktiky ve Velitelské akademii BW,
- listopad 1992: návštěva delegace VA ve Velitelské akademii BW zaměřená na odborné otázky přípravy vyšších velitelů,
- prosinec 1992: účast dvou skupin učitelů na seminářích pro další vzdělávání štábních důstojníků ve Velitelské akademii BW (po 1 týdnu),
- leden 1993: studijní cesta 1 příslušníka VA do Velitelské akademie BW v rámci stipendia NATO Současnost a budoucnost vojenského školství v evropských demokraciích (14 dní),
- únor 1993: pracovní cesta docenta VA do Velitelské akademie BW k uskutečnění přednášky a semináře,
- duben 1993: účast dvou docentů VA na VŠC KOREX 93 na Velitelské akademii BW (14 dní),
- květen 1993: studijní cesta studentů AK GŠ Vojenské akademie v Brně do Velitelské akademie BW (15 osob, 1 týden).

Spolupráce a kontakty VA, a zejména její Velitelské a štábní fakulty s Velitelskou akademií BW, byly navázány v roce 1991 jako jedny z prvních s armádami NATO a v současné době patří k nejrozvinutějším ze všech ostatních zahraničních aktivit. V rámci nich byla získána řada poznatků o organizaci studia na Velitelské akademii BW, o metodách výuky a celkovém systému přípravy důstojníků BW.

V roce 1992 byla vysoce hodnocena účast na semináři dalšího vzdělávání důstojníků BW, zaměřeném na komunikační trénink, tj. umění vystupovat před studenty a diskutovat s nimi.

V roce 1993 bylo největšího efektu dosaženo při účasti dvou docentů VA jako pozorovatelů na dvoustranném jednostupňovém cvičení se studenty KOREX 93. Byly získány cenné údaje v přípravě cvičení, jeho obsahu a průběhu, poznány metody práce štábů a učitelů při cvičení. Naši učitelé se seznámili se simulačním modelem pro stupeň sbor - divize SIMOF. Podrobný popis modelu byl získán jako inspirační námět pro práci na obdobných simulačních modelech v rámci VA.

Uspěšnou byla i vzájemná návštěva studentů kursů GŠ mezi VA a Velitelskou akademií BW v květnu 1993. Šlo o studijní cestu, která je v kursech GŠ armád NATO standardní součástí přípravy. Touto akcí se z české strany podařilo "prolomit" další hráz, a to především díky porozumění německé strany. Naši studenti se seznámili s bezpečnostní politikou SRN, systémem vzdělávání důstojníků GŠ pozemního vojska BW. Velký ohlas mělo ukázkové zaměstnání zaměřené na předvedení metodiky práce štábu divize.

Studujeme-li podrobněji uvedený přehled vzájemných návštěv, vidíme, že od návštěv delegací se rychle přešlo na pracovní výměny učitelů a studentů. Spolupráce není přitom pouze jednostranným přijímáním poznatků z naší strany. Ukazuje se, že máme německé straně co nabídnout. Svědčí o tom příznivé ohlasy na přednášky a vystoupení učitelů VA a Velitelskoštabní fakulty na akademii v Hamburku. Pracovní návštěvy učitelů Velitelské akademie BW ve VA Brno naopak přispěly k pochopení obsahu a smyslu přípravy důstojníků BW u široké akademické obce VA.

■ **Dílčí závěry:**

1. *V kontaktech s Velitelskou akademií BW je nutné i nadále pokračovat. Je nezbytné přejít přitom od širokých, obecných témat k tématům zaměřeným úzce k určitým problémům (např. metodika práce štábu, formální zpracování plánovacích a bojových dokumentů atd.).*

2. *Žádoucí je rozšířit účast na seminářích a konferencích k aktuálním bezpečnostním problémům. Zde je nezbytné zlepšit informovanost i nabídku a zpružnit systém vysílání účastníků tak, aby odpovídal časovým relacím nabízející strany.*

3. *Zvláštní pozornost si zaslouží spolupráce v modelování bojové činnosti, resp. výměna poznatků v této oblasti, kde má německá strana náskok.*

4. *Je nezbytné dospět k systematické vzájemné výměně jednotlivců i určitých skupin jak učitelů, tak studentů, a to i na delší období, např. formou stáží.*

5. *Žádoucí je rozvoj spolupráce v oblasti publikační činnosti, a to v odborných časopisech i výměnou učebních fondů.*

V oblasti univerzitní (akademické) přípravy nebylo dosud dosaženo výrazného pokroku. Existující kontakty lze shrnout takto:

- z VA v Brně, která je jednoznačně svojí fakultou strojní, elektrotechnickou i stavební partnerem univerzitám BW, byly zaslány dopisy vyjadřující přání navázat styky jak s univerzitou v Mnichově, tak v Hamburku, avšak bez zvláštního ohlasu,

- prezident Univerzity BW v Hamburku projevil přání navštívit VA v Brně v roce 1992, jeho dopis byl iniciován z Velitelské akademie BW na základě kontaktů s VA v Brně, rektor VA prezidenta pozval k návštěvě na září 1992, k této však nedošlo,
- při pobytu delegace VA na Velitelské akademii BW v Hamburku v listopadu 1992 došlo i ke krátkému zastavení na Univerzitě BW,
- krátká návštěva Univerzity BW byla uskutečněna i v rámci studijní cesty do Akademie BW při řešení problémů stipendia NATO,
- na sympozium o tenkostěnných konstrukcích konané v Univerzitě BW v Mnichově byl pozván i profesor z VA v Brně.

Během všech kontaktů byly získány základní informace o situaci v univerzitách BW, avšak k dostatečné prezentaci odborné úrovně VA v Brně nedošlo.

■ **Dílčí závěry:**

1. *VA v Brně má eminentní zájem na rozvoji styků s univerzitami BW, jejichž široké odborné zaměření může být vzorem pro reformu naší úzce odborné orientace.*
2. *Přístup univerzit BW lze definovat jako chladný a pravděpodobně plyne z neznalosti toho, co může VA nabídnout po odborné stránce.*
3. *V diskusích na školách v SRN se vysvětluje často přístup univerzit BW k navazování styků s výrazně vojenskými školami snahou nepokazit si svůj civilní image.*
4. *Chyba se možná stala, že dopisy na univerzity BW nebyly zasílány cestou MO SRN.*

Specifickou oblastí, v níž se rozvinuly široké a plodné styky, je **společenskovědní příprava**. Naše svrchované potřeby, plynoucí z nutnosti zcela přebudovat tuto sféru jak organizačně, tak obsahově, netřeba komentovat. Podstatné je, že německá strana měla a má v tomto směru co nabídnout a byla k tomu od počátku plně připravena. Zdroje této pohotovosti v odborném slova smyslu jsou dva:

- důraz, kladený na oblast politologie, politologických základů strategie a na ekonomiku na školách BW, zejména na Velitelské akademii BW,
- inspirující zvláštnosti systému vnitřního vedení v BW, který se vytvořil v procesu budování poválečné německé demokracie jako její odraz v armádě.

K nim přistoupil pochopitelný zájem německé strany o změny u nás, podporovaný změnami po sjednocení Německa.

Kontakty ve společenskovědní oblasti jsou značné pouze u VA v Brně; na VVŠ PV Vyškov se prakticky nerozvinuly. V Brně jsou podporovány akademickým zájemem vysokých škol, zejména Masarykovy univerzity. Z VA směřují nejen do vojenských škol, ale i do civilních institucí. Dosud se je podařilo navázat s:

- Velitelskou akademii BW v Hamburku, společenskovědní sekci,
- Katedrou politických věd II. Porúrské univerzity v Bochumi,
- Akademií pro evropskou bezpečnost v Berlíně,
- Zemským ústředím politického vzdělávání v Hamburku.

Základní uskutečňované formy spolupráce byly v uplynulém období následující:

- a) **Kontaktní návštěvy pracovišť.** Zprostředkovány celoakademickými a celoarmádními místy v rámci jejich dlouhodobých plánů spolupráce. Obsahem je seznamování se s problematikou, hledání vhodných oblastí součinnosti. Příklad:

návštěva dvoučlenné delegace sekce společenskovední Velitelské akademie BW z Hamburku v květnu 1992 v Brně, která stála na počátku intenzivní spolupráce.

b) **Studijní pobyty učitelů.** Dosud byly praktikovány v délce 2 týdnů až 3 měsíců, z části v rámci plnění plánu vědeckotechnických styků VA, zčásti zprostředkovány mimoarmádními institucemi. Katedry VA zatím nevystupovaly jako přijímači pracoviště. Příklad: dvoutýdenní kurs vojenské pedagogiky v Hamburku pro naše učitele, tříměsíční studijní pobyt v Bochumi pro jednoho učitele VA.

c) **Účast na vědeckých akcích a společenských projektech.** Vzniká většinou jako prohloubení a pokračování kooperace z forem a) a b). Příklad: účast vědeckých pracovníků z Hamburku a Magdeburku na konferenci spolupořádané VA a Masarykovou univerzitou v Brně na téma Češi a Slováci ve střední Evropě ve 20. století (v únoru 1993), účast politologů VA na projektu sborníku organizovaném Akademii evropské bezpečnosti.

d) **Výměna pedagogů v pravidelné výuce.** Ve vztahu k Německu zatím jediný případ: seminář docenta VA z oboru válečné a mírové ekonomiky v kvalifikačním kursu Velitelské akademie BW. Forma je velmi intenzivní a přínosná, avšak nákladná a organizačně náročná. Zatím brání jejímu rozšíření i jazykové překážky.

e) **Korespondenční kontakty.** Doprovází spolupráci pracovišť v rovině osobních styků výzkumně orientovaných jednotlivců. Jako příklad výlučně neosobních vztahů institucí lze uvést podporu, která se katedrám VA dostává ze strany Zemského ústředí politického vzdělávání (dary odborné literatury).

f) **Polooficiální vazby zprostředkované německými frekventanty Velitelské a štábní fakulty VA.** Skutečnost, že první dva příslušníci Bundeswehru - posluchači akademického kursu GŠ - jsou výjimečně (na naše poměry) široce orientované osobnosti, vedla ke spontánním kontaktům s některými učiteli, které překračují rámec výuky VA a mají spíše charakter uvádění do vědecké komunity v některých oborech (psychologie, pedagogika, politologie).

■ **Dílčí závěry:**

1. Spolupráce v oblasti společenských věd je nejpłodnější z důvodů, které jsou popsány.
2. Nejprínosnější jsou takové formy spolupráce, které nemají charakter výjimečnosti a lze je plánovat do perspektivy odborného růstu jednotlivců a výzkumných záměrů pracovišť.
3. Je nezbytné posílit vyváženost (dvousměrnost) kontaktů, pro to chybějí na naší straně prostředky a pružné nakládání s nimi.
4. V oblasti společenských věd by se mělo usilovat o realizaci plnorozsahového doktorandského studia pro pečlivě vybrané uchazeče z řad učitelů vojenských škol pracujících ve společenskovědní problematice.
5. Žádoucí by bylo dlouhodobější hostování německých pedagogů ve výuce, z počátku především v akademických kursech vyšších stupňů.

Je zcela nepochybné, že základna, z níž se mohou styky odvíjet, je v současné době vytvářena především znalostí němčiny. Protože ta je nedostatečná, kladou

naše vojenské vysoké školy důraz na **spolupráci v oblasti jazykového vzdělávání**, a to z důvodů:

- nedostatečné kapacity na našich školách,
- nedostatečného, historicky daného zaměření na pasivní znalost německého jazyka na naší straně.

Největší význam z dosud realizovaných kontaktů měly:

- únor 1992: návštěva ředitele Jazykového institutu BW v Hürthu na VA v Brně za účelem seznámení s výukou němčiny na škole a projednání možností poskytnutí pomoci,

- červen 1992: návštěva ředitele Zahraničního školícího institutu VA ve škole v Hürthu,

- říjen až prosinec 1992: studijní pobyt učitele němčiny z VVŠ PV ve Vyškově a dvou učitelů z VA v Brně na škole v Hürthu.

V roce 1993 se jen na VA v Brně počítá s účastí učitelů na těchto akcích v Hürthu:

- tříměsíční studijní pobyt 2 učitelů němčiny,
- účast na dvou týdenních seminářích k metodice výuky němčiny.

Přesto, že se podařilo tyto styky zintenzivnit, zkonkretizovat a že přinášejí hmatatelné výsledky, podpora BW rozvoji výuky němčiny v AČR je podstatně slabší než podpora Velké Británie ve výuce angličtiny, což neodpovídá významu němčiny pro AČR a ČR obecně.

■ **Díličí závěry:**

1. *Spolupráce s BW v oblasti výuky němčiny na vojenských vysokých školách ČR je dobrá a stále se zintenzivňuje.*

2. *Žádoucí by byl transfer učebních pomůcek, tj. učebnic, zvukových nahrávek a videokursů.*

3. *Vhodné by bylo perspektivní vyslání učitele němčiny do ČR, který by učil naše studenty a poskytoval jim metodickou pomoc. Jako minimální vhodná doba se jeví 1 rok.*

4. *AČR by možná na oplátku mohla nabídnout vyslání učitele ruštiny, neboť mnoho našich učitelů němčiny má tento jazyk jako druhou aprobaci.*

Styky s vojenským školstvím SRN účelně **doplňují další styky a pobyty učitelů VA v SRN**. Za poslední 3 roky se realizovalo 9 pobytů, a to na veletrzích, výstavách, sympozích i seminářích pořádaných německými vysokými školami a výzkumnými institucemi. Akcí se zúčastnilo 15 učitelů a specialistů z VA. Tyto akce, pokud nejsou sponzorovány zvací stranou, jsou však v naší ekonomické situaci nákladné. Proto bychom uvítali spolupráci s vojenskými školami v SRN při zabezpečování ubytování a stravování účastníků zmíněných aktivit. Jako příklad slouží atraktivní každoroční veletrh v Hannoveru či časté výstavy v Mnichově, kde by zmíněná pomoc německé strany mohla zpřístupnit návštěvu více příslušníkům našich škol i armády.

■ **Celkový závěr:**

1. *Styky mezi AČR a BW v posledním období prudce vzrostly, přesto však nelze říci, že jejich rozsah, kvalita a plánovitost by byly plně vyhovující.*

2. *Nezbytnost dalšího rozvoje styků je diktována geostrategickým postavením ČR a vnitřními potřebami její armády.*

3. *Vojenské školy mají zájem na rozvoji styků, překážky vidí v:*

- *jazykové bariéry,*
- *nedostatečné informovanosti o celém komplexu systému vojenských škol BW,*
- *nedostatku prostředků a nepružnosti nakládání s nimi,*
- *nezájmu řídicích složek AČR o názory vojenských škol na koncepční záměry těchto styků a jejich realizaci.*

Z uvedených hledisek lze dosavadní kontakty stále považovat za více nahodilé než systematické a tento stav se z pozice škol těžko překonává.

4. *Rozvoj styků usnadnila připravenost německé strany, její vstřícnost a tradiční německé vlastnosti, jako perfektnost organizační i věcná. Těto výhody je třeba využívat a je nutné německé straně za její projev neformálně poděkovat.*

Výhledy a perspektivy vztahů mezi AČR a BW na poli vzdělávání vojenských profesionálů

Díčí výhledy a perspektivy byly vyznačeny v předchozí kapitole. V dalším se pokusím o určité zobecnění.

Je neoddiskutovatelným faktem, že zahraniční styky našich vojenských škol se v uplynulém období rozvíjely značně chaoticky a nekonceptně, což platí i o stycích s BW. Zásadní chybou bylo, že jsme usilovali převážně jen o poznání a k nabídce jsme nedokázali postavit koncepční požadavek. Tato výtka platí především pro bývalé FMO a nyníjší MO. Školy vždy svoji koncepci měly, jen pro ni nenalezly porozumění. Styky s našimi partnery přitom jasně dokumentovaly nejen jejich zájem o poznání naší skutečnosti, ale i o konkrétní pomoc, na niž byli připraveni. Tato doba dnes končí, a to nejen proto, že jsme se "okoukali", ale i proto, že ekonomické prostředky našich západních partnerů se ztenčily v důsledku omezování armád a recese.

Toto hodnocení, jakkoli kruté, nás nesmí vést k pasivitě, nýbrž stimulovat k uvědomění si **skutečného východiska dalších perspektiv, které může spočívat jen v konečném a rychlém zpracování koncepce toho, co chceme.**

Měla by vycházet z následujících dvou požadavků:

▲ Zajistit, aby na všech vyšších stupních velení a pokud možno ve všech odbornostech, v určeném časovém horizontu byli v AČR důstojníci, kteří prošli základní či postgraduální přípravou v zahraničí.

▲ Země, v nichž se jim takto dostane vzdělání, by měly být dostatečně diverzifikované, aby se zabránilo jednostranností.

Tato dvě pravidla by měla být aplikována urychleně a s největší razancí především na vojenské vysoké školy a jejich katedry.

Znalostí o západních systémech vzdělávání máme již poměrně dost, a to umožňuje naši koncepci specifikovat přesně co do počtu, úrovně i odbornosti, na jednotlivé naše partnery do formy požadavku o pomoc. Čím dříve tak učiníme, tím lépe, neboť později tato drahá školení již zdarma či při naší minimální finanční účasti nepořídíme. Náš záměr by bylo vhodné německé straně deklarovat a neprodleně přistoupit k jeho realizaci, neboť jinak bychom u ní ztratili kredit.

SRN se spolu s USA projevila jako nejvstřícnější partner. Proto je třeba styky s BW na poli vojenského školství prohloubit, zpřesnit a německé straně dokumentovat, že víme, co chceme. Školy o to programově usilují a dokladem je, že prosazují **neoficiální pracovní kontakty** na úkor návštěv delegací apod. V tom nalézají na německé straně plné pochopení. V takovýchto stycích je třeba vidět hlavní formu do budoucna a bude zapotřebí, aby podchytily co nejširší spektrum přípravy profesionálů, tj. i školy druhů zbraní a školy pro přípravu profesionálů nižší úrovně (praporčíci, poddůstojníci apod.).

Neoficiální pracovní kontakty specialistů a učitelů by měly pravidelně doplňovat studijní cesty a **výměnné stáže studentů vojenských škol**. Jen ty mohou přispět k vytvoření předmostí pro další styky a pro dosažení tolik potřebné důvěry a porozumění, neboť jak ukázal poslední průzkum veřejného mínění u nás, důvěra v SRN je zhruba poloviční než důvěra ve Francii, ev. USA.

Na opačném pólu stojí speciální druhy styků, zejména různé **stipendijní a studijní pobyty**. Jde nejen o účelová stipendia, ale zejména z hlediska vojenských vysokých škol o důležité doktorandské studium. Sem patří i účast na sympozích a konferencích, kterou brzdí zřejmě i nedostatečná informovanost o jejich pořádání v Německu.

Přetrvávajícím dlouhodobým handicapem české strany bude **jazyková nepřipravenost**. Získání větší podpory německé strany by zde bylo žádoucí. Nejvíce však musíme udělat sami. Mělo by jít o strategické rozhodnutí o účinném, rychlém a armádou všestranně podporovaném zvýšení úrovně znalostí západních jazyků v důstojnickém sboru.

V jednání s německou stranou by měly být zcela **otevřeně deklarovány naše ekonomické problémy**. Nemusíme stát v roli prosebníka, stačí, dosáhneme-li porozumění pro princip reciprocity, který lze jednoduše definovat tak, že náklady na místě hradí přijímací strana, náklady na přepravu vysílající. Naše vojenské školy mají slušnou úroveň ubytovacích a stravovacích zařízení, kde jsou schopny tento princip pro nás výhodně realizovat. Je pochopitelné, že z hlediska současného kursu marky nebude pro naše partnery tento princip tak atraktivní jako pro nás, ale právě tu jde o dosažení porozumění.

* * *

Závěrem se pokusím vyjmenovat, kam by mělo být v budoucnu upřeno úsilí o rozvoj spolupráce s BW v oblasti vojenského školství:

1. *Posílit pracovní charakter již existujících styků, zpřesnit jejich řízení a zabezpečení tak, aby školy mohly pružně vyřizovat prosby o pomoc od svých partnerů a aby mohly rychle reagovat na jejich nabídku.*

2. *Rozšířit styky na školy druhů zbraní, kde dosud nebyly realizovány, k tomu mají vhodné partnery pro jednotlivé školy na naší straně.*

3. *Koncepčně připravit tyto styky pro praporčícké či poddůstojnické školy.*

4. *Radikálně rozšířit styky s univerzitami BW, a to v oblasti odborné i společenské, výměně lektorů, vzájemné publikační činnosti i výměně studentů, která je nedostatečná.*

5. Pokud jde o přípravu štábních důstojníků, usilovat o převzetí německého know-how v oblasti počítačové podpory velitelsko-štábních cvičení a o společné projekty na jeho zdokonalení. Navázat styky s Institutem obrany v Koblenzi.

6. Dosáhnout větší podpory výuky němčiny pro potřeby AČR, a to v oblasti pomůcek pro výuku a lektorského zabezpečení.

7. Usilovat o dlouhodobé stáže našich učitelů na školách BW, spojené s aktivní přednáškovou činností, a obdobné stáže učitelů ze škol BW realizovat v našich školách.

8. Za perspektivní považovat vzájemné studijní cesty posluchačů, učinit z nich pravidelnou formu styků. Rozšířit je o styky sportovní a kulturní.

9. Usilovat o větší počet studentů AČR ve školách BW a naopak, rozšířit toto zejména na univerzity BW a doktorandské studium.

10. Udržet porozumění německé strany pro naše ekonomické problémy.

Použité materiály:

- Zpráva o zahraniční služební cestě do SRN ve dnech 8.-16. ledna 1993 v rámci stipendia NATO. (Plk. doc. Ing. Stanislav Schorm, CSc., VA Brno.)
- Zahraniční vztahy se SRN - podklad pro informační zprávu z VVS PV Vyškov. (Doc. RNDr. Josef Dolínek, CSc., VVS PV Vyškov, 21. 5. 1993.)
- Vyhodnocení spolupráce fakulty velitelské a štábní VA v Brně s Velitelskou akademií Bundeswehru v Hamburku. (Pplk. doc. Ing. Josef Šiller, CSc., VA Brno, 20. 5. 1993.)
- Zahraniční styky VA - SRN; přehled od r. 1990 do 31. 5. 1993. (Mílena Mihálová, VA Brno, 17. 5. 1993.)
- Podklady k vyhodnocení služebních styků kateder 11 až 13 VA v Brně s německými společenskovo-vědními pracovišti. (Plk. doc. Ing. Oto Kubík, VA Brno, 18. 5. 1993.)
- Materiály personálního oddělení VA v Brně o vyslání učitelů VA v Brně do SRN a spis MO/SVS čj. 111/35-17.

Dr. Theodor Winkler

ŠVÝCARSKÁ BEZPEČNOSTNÍ POLITIKA V MĚNÍCÍ SE EVROPĚ

Myšlenky a výroky obsažené v tomto článku představují osobní názor autora a nesmějí být interpretovány jako oficiální stanovisko Švýcarska nebo švýcarského ministerstva obrany.